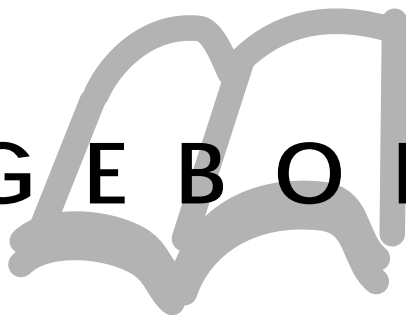

I N G E B O E K T

Ingeblikte avonturen

Petra Barendregt, Noor Bloem & John Verbeek (samenstellers) (2006). *Walewein*. Amsterdam University Press, 2006. Tekst in Context 7. 120 p. ISBN 90 5356 637 6. € 12,95.

De *Roman van Walewein* staat bekend als de meest originele ridderroman die in de middeleeuwen in het Nederlands is geschreven. Het is een sprookjesachtig verhaal over ridder Walewein die in opdracht van koning Artur een mysterieus vliegend schaakspel probeert te bemachtigen, maar daarbij steeds verder van huis raakt. Om het schaakspel te krijgen, moet hij een wonderzwaard vinden en om dat zwaard te mogen houden, moet hij een jonkvrouw meevoeren uit het verre Indië. De ridder tuimelt van het ene avontuur in het andere. Als hij uiteindelijk terugkeert naar het hof van koning Artur zijn we elfduizend verzen verder.

Van wetenschappelijke zijde is er altijd veel belangstelling geweest voor de dertiende-eeuwse *Roman van Walewein*. De structuur, de humor en de ironie, de mondelinge en

schriftelijke bronnen, de intertekstualiteit en de genrevermenging, de rol van het christelijke geloof en van magie zijn slechts enkele van de onderzoeksthema's. Dankzij een moderne Engelse vertaling heeft deze Vlaamse roman inmiddels ook een goede naam opgebouwd in de internationale arturistiek. Dit is een tekst waaraan heel wat te kluiven valt.

In het secundair onderwijs in Nederland en Vlaanderen speelt de omvangrijke *Roman van Walewein* een minder prominente rol. Daar is de concurrentie van *Karel ende Elegast*, *Beatrijs* en *Van den vos Reynaerde* blijkbare te sterk. De miniatuur van Walewein die het schaakbord achtervolgt, wordt in veel handboeken nog wel afgebeeld, maar de tekst zelf krijgt weinig aandacht. Een samenvatting of een korte passage,

daar blijft het meestal bij. Voor het 'lees-dossier' (of 'leesportfolio') waagt een enkele leerling zich aan de moderne vertaling die Rien Wols in 1983 publiceerde (189 p., Prisma Pocket 2150). Op internet is een 'uitgewerkte persoonlijke reactie' op die vertaling te vinden (zie <scholieren.samenvattingen.com>, zoeken op 'Walewein'). Daaruit blijkt dat het verhaal op zich nog wel wordt gesmaakt, maar te weinig psychologische diepgang heeft om te blijven boeien. Ook de nadruk op gevechtsscènes en de breedsprakige hoofse dialogen zijn er teveel aan. De leerling besluit zijn bespreking dan ook met de verzuchting dat het ook wel wat korter mag: *"Een tip voor de schrijvers (al hebben ze er toch niets meer aan): hou het bij korte verhalen, dat verveelt niet zo gauw!"*

Een mooie poging om de *Roman van Walewein* in een verkorte vorm aan een publiek van scholieren te presenteren, was de 39 minuten durende video die in 1998 werd ingeblikt door Rien Valk in opdracht van de Walewein Stichting Utrecht (nog altijd verkrijgbaar bij Stug Videoproducties, zie <www.stug.nl>). Daarin wordt in grote lijnen het verhaal verteld en wordt op speelse wijze de problematiek van het dubbele auteurschap aangekaart. Een groot deel van de video bestaat immers uit een gesprek tussen de geest van Penninc en de jongere voortzetter Pieter Vostaert. Toch blijft de film een beetje in de lucht hangen, zolang die niet wordt gekoppeld aan de tekst als zodanig.

Gelukkig heeft dezelfde groep mensen die de basis legden voor de video, nu ook een tekstitgave verzorgd in de reeks *Tekst in Context* van Amsterdam University Press. Die reeks werd tien jaar geleden opgezet door onderzoekers van de Universiteit Leiden. Er zijn inmiddels zeven deeltjes verschenen en de sommige daarvan – met name het deeltje over *Karel en Elegast* – schijnen in Nederland

goed te verkopen. In Vlaanderen is de reeks veel minder bekend, maar dat hebben de makers ook wel aan zichzelf te wijten. De reeks is volgens het colofon 'ontwikkeld voor gebruik in de Tweede Fase' [van de Nederlandse havo en vwo, wat overeenkomt met de derde graad aso] en de makers lijken op geen enkel moment rekening te houden met Vlaamse gebruikers. Het mooie deeltje over liederen uit de zestiende en zeventiende eeuw (inclusief cd) draagt bijvoorbeeld de zeer 'Hollandse' titel *Wilhelmus en de anderen. Nederlandse liedjes 1500-1700*. Dat daarbij ook aandacht wordt besteed aan de 'Vlaamse' liedjes in het *Antwerps Liedboek* (1544) wordt uit de flaptekst niet eens duidelijk.

Toch kunnen deze boekjes uitstekend in Vlaanderen gebruikt worden en dat op verschillende manieren. De vele gebruiksmogelijkheden van de reeks worden in het colofon trouwens geëxpliciteerd:

"Met behulp van aanpassingen in de dosering en docering is de reeks op tal van manieren inzetbaar: zowel voor HAVO 4/5 als voor VWO 4/5/6, zowel voor klassikale behandeling als voor zelfstudie, zowel voor integrale bestudering als voor gedeeltelijk gebruik, zowel voor een vrijblijvende kennis-making als voor toetsing met behulp van vragen en opdrachten op verschillende niveaus."

Voor al aan die gedeeltelijke behandeling hebben de samenstellers van het deeltje over de *Walewein* veel aandacht geschonken. Het boekje is na een korte inleiding (met samenvatting van het gehele verhaal) opgedeeld in elf hoofdstukken waarin ofwel de tekst ofwel de context centraal staat. Ieder van die hoofdstukken draait rond een vraag die de *Roman van Walewein* oproep, oproept of kan oproepen: fantasie of werkelijkheid?

vechten of vluchten? liefde of lust? recht of onrecht? enzovoort. Iets minder dan de helft van de 120 pagina's zijn gebruikt voor de presentatie van het verhaal als zodanig: passages in het Middelnederlands met moderne vertaling en samenvattingen die het kader schetsen. Verrassend is dat in die bloemlezing niet wordt gefocust op de grote lijn van het verhaal, maar op enkele avonturen die ook op zichzelf kunnen staan en ieder eigen vragen oproepen. Voor de rest is het boekje gevuld met kleurrijke illustraties, met begrijpelijke uitleg over de historische en literaire achtergronden en met tal van vragen en opdrachten. De antwoorden daarop zijn te vinden in de docentenhandleiding die enkel rechtstreeks bij de uitgever is te bestellen (ISBN 90 5356 791 7).

Dit boekje over *Walewein* verdient ook in het Vlaamse onderwijs gebruikt te worden, in welke vorm dan ook. Het biedt een leerrijke en verrassende kennismaking met het middeleeuwse literaire leven. Bovendien is veel aandacht besteed aan het bevorderen van het leesplezier. Alle hoofdstukken zijn vlot geschreven (al blijft de vertaling soms wat stroef en ouderwets) en er wordt handig gebruik gemaakt van kleur. De pagina's met een gele achtergrond focussen op het verhaal, terwijl de blauwe zich op de context richten. De groene pagina's zijn gereserveerd voor de inleiding en voor de vragen en opdrachten (die wel een beetje schools zijn). Doorheen de tekst zijn met rood de termen aangeduid die achterin in een begrippenlijst nog eens worden uitgelegd.

Natuurlijk is ook wel enige kritiek te formuleren. Zo is het jammer dat veel illustraties in het boekje geen bijschrift hebben en ook niet verder worden geduid in de docentenhandleiding. Dat kan gemakkelijk voor verwarring zorgen. Bovendien vraag ik me af waarom – in tegenstelling tot eerdere deeltjes in de reeks – de Middelnederlandse tekst niet verder is gemoderniseerd (hoewel op p. 7-8 en p. 114 wordt beweerd dat 'de spelling is aangepast'). Als men ervoor kiest de oorspronkelijke tekst op te nemen, zou men iets meer aandacht mogen besteden aan de moeilijkheden die zich bij het lezen van het Middelnederlands voordoen. Over *clisisverschijnselen* (het samenklitten van meerdere woorden) wordt bijvoorbeeld niets gezegd. Een uitroep als 'Wilwine vaen?' (vertaling p. 18: zullen we hem gevangennemen?) blijft zo moeilijk te doorgronden voor de leerlingen. Het is jammer dat het Middelnederlands in deze uitgave daardoor nauwelijks meer kan bieden dan wat middeleeuwse *couleur locale*.

In didactisch opzicht zit dit deeltje minder goed in elkaar dan dat over *Karel en Elegast* (verzorgd door Hubert Slings die ook redacteur is van de hele reeks), maar dat neemt niet weg dat ook *Walewein* een aanwinst is voor het voortgezet/secundair onderwijs (en voor een breder publiek van cultureel geïnteresseerden). Wie het boekje in de klas wil gebruiken, of de leerlingen er zelfstandig mee wil laten werken, kan overigens nog altijd starten met de videobewerking van het verhaal. Het zal u wellicht nog verbazen hoeveel jongeren mee willen vertrekken op deze middeleeuwse queeste...

Remco Sleiderink
Hogeschool-Universiteit Brussel
Opleiding Taal- en Letterkunde
Koningsstraat 336
1030 Brussel
remco.sleiderink@kubrussel.be